

L'AUGE DE L'EXTREMA DRETA A LA UNIÓ EUROPEA: LA IMMIGRACIÓ EN EL PUNT DE MIRA

Carla Alonso Méndez
Tutora: Sònia Parella Rubio

Treball de Fi de Grau - Resum executiu

Grau en Sociologia
Maig 2019

La finalitat d'aquesta recerca teòrica és proporcionar una explicació sociològica al fenomen de l'auge dels partits d'extrema dreta a la Unió Europea, posant especialment el punt de mira en el discurs al voltant de la immigració. Això s'ha fet a través d'una revisió crítica de la literatura existent i de la revisió de dades estadístiques per tal d'analitzar el paper que juga la immigració en aquest tipus d'ideologia política. L'objectiu és oferir una visió integrada de les diferents teoritzacions per acabar oferint-ne una de pròpia. La pregunta que estructura el treball és la següent:

De quina manera la immigració juga un paper en l'auge dels partits d'extrema dreta a la Unió Europea?

Una vegada constatat i emmarcat el fenomen, s'ha caracteritzat quin és el denominador comú que dibuixa els partits d'extrema dreta considerats. S'ha estimat que es basen en una oposició a la immigració com a eix central que articula la resta i una apel·lació a la protecció d'una cultura i d'una identitat nacional, amenaçades davant un "suposat" enemic extern, la immigració. Aquest enemic es basa en la dicotomia populista dels purs, el *nosaltres*, versus els enemics, que tant poden ser la immigració com l'elit corrupta (en aquest darrer cas l'enemic és intern i el representen els partits tradicionals i la Unió Europea). El rebuig a la immigració es materialitza sobretot en un islamofobisme, que sovint s'orienta cap a les comunitats musulmanes ja establertes, fruit de processos migratoris previs.

Un cop identificada l'extrema dreta, s'ha prosseguit a la revisió de les teoritzacions al voltant de l'emergència de partits d'extrema dreta, principalment les de Mudde (2007), considerat un dels grans estudiosos de l'extrema dreta europea. Després de la seva revisió s'ha fet palesa la necessitat d'una explicació teòrica integrada, i no fragmentada per països, que doni una resposta més holística al fenomen que es dona en aquest moment a la Unió Europea. Si bé les consideracions de Mudde poden resultar útils per a la realització d'estudis de cas, no ho són tant a l'hora de fer recerques amb una mirada més àmplia. Tanmateix, la seva revisió ha donat peu a constatar que les crisis econòmiques no són factors explicatius troncats per trobar una resposta a l'auge transversal que ha tingut lloc durant els últims anys. També s'ha posat en qüestió la creença segons la qual les forces xenòfobes sorgeixen quan s'incrementa la immigració, com si es tractés d'un únic factor causa-efecte. Contràriament, es tracta més aviat d'una qüestió de percepció, i sobretot de com es mobilitzen les percepcions (actituds, prejudicis, etc.) al voltant de la figura de l'immigrant.

És arran d'aquesta constatació que s'ha continuat aprofundint en l'origen d'aquestes percepcions. S'ha demostrat que la construcció social i política de l'immigrant com a amenaça no apareix de sobte amb la denominada "crisi migratòria"; sinó que és clarament anterior. Podem situar l'origen en la manera com s'han cimentat les identitats nacionals dominants a Europa, caracteritzades per un nacionalisme excloent i fundades en un mirall eurocèntric que situa en una posició subordinada l'*altre*, fruit d'un passat colonial que encara té efectes en el present. A més, la feble identitat europea i la manca d'institucions electes a la Unió, fan que moltes de les decisions que es prenen a nivell d'UE no se sentin com a pròpies i generin resistències. És el que en el treball s'ha anomenat com el factor de *La construcció Europea*.

Tanmateix, la manera com ha estat a construïda Europa no explica prou bé per què en els últims anys han sorgit partits xenòfobs; si bé assenta les bases del camp de cultiu necessari per tal que aquests emergeixin. El factor clau el trobem en el que s'ha anomenat la "*base material*" del fenomen. Es tracta de la desaparició de l'alternativa socialista amb els països de l'Est i el conseqüent fracàs de la socialdemocràcia a Europa. El paper de la immigració ha esdevingut el boc expiatori perfecte per desviar la frustració ocasionada; en lloc de plantejar el debat en termes de la dificultat de mantenir les polítiques socials de la socialdemocràcia en un escenari de neoliberalisme, s'ha plantejat en

termes d'impossibilitat de mantenir aquest sistema enmig d'una creixent heterogeneïtat cultural. És a dir, l'extrema dreta utilitza el malestar ocasionat per les polítiques neoliberals (sovint impulsades per la pròpia UE), però sense qüestionar-les; de manera que confronta i fragmenta la classe popular.

Fet el diagnòstic, la recerca aposta per una convergència entre els dos factors considerats, però amb un paper destacat del segon, el de la base material; Si bé la manera com s'ha construït Europa no representa cap novetat, és aquest segon factor el que constitueix el punt d'inflexió que activa els mecanismes necessaris per tal que l'extrema dreta emergeixi. En primer lloc, generant incertesa i malestar entre la població, i, en segon lloc, atribuint-ne la responsabilitat a les persones immigrades. Per tant, podem concloure que és primordialment la combinació d'aquests dos factors el que dona resposta a l'ascens de partits xenòfobs a la Unió Europea.